

I. СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ, ИДЕЯ И ХАРАКТЕР НА ИЗСЛЕДВАНЕТО "НАЙ-УСПЕШНИТЕ БЪЛГАРСКИ МИНИСТЪР- ПРЕДСЕДАТЕЛИ (1879–2009)"

Изследването "Най-успешните български министър-председатели (1879–2009)" е първото по рода си в България. Макар да има за образец някои аналогични изследвания в други държави (например изследването на изследователския институт на "Сиена Колидж" за президентите на САЩ), в значителна степен то е оригинално, особено що се отнася до системата от индикатори за оценка.

Проучването включва 31 министър-председатели на България от 1879 до 2009 г., които са управлявали приблизително година и повече.

Класацията се прави на основата на следните 20 индикатора за оценка на качествата и постиженията на министър-председателите:

1. Бекграунд (*семејство, образование, опит*);
2. Партийно лидерство (*лидер на партия, място в партийната йерархия, отношение с управляващата партия и опозиционните партии и др.*);
3. Отношение с Парламента (*отговор на устни и писмени питания, участие в дебати, вотове на доверие/недоверие, приемане или отхвърляне на правителствени законопроекти и др.*);
4. Управление на българската макроикономика (*осигуряване на макроикономическа стабилност и икономически растеж, ръст на БВП, значими стопански инициативи и др.*);
5. Комуникативни умения;
6. Способност да прави компромиси (*"Изкуство на компромиса"; "Изкуство на възможното"*);
7. Поемане на риск;
8. Способност да формира компетентен екип и работа в екип;
9. Политическа интуиция (*политически усет, проникателност, "верен поглед" – Макс Вебер*);
10. Честност, почтеност, морен авторитет (*"да притежава"*);

- високи нравствени и граждански качества" – Цицерон; да не злоупотребява с власт за лично облагодетелстване и др.);*
11. Интелигентност и *virtus* (обаяние, чар);
 12. Постижения във вътрешната политика (*освен в макро-икономическата област*);
 13. Реализирани успехи във външната политика;
 14. Управленски качества и организационен мениджмънт (*да съчетава умело лидерство с грамотен мениджмънт; "лидерство" и "мениджмънт" – две отделни, допълващи се системи на действия*);
 15. Избягване на съдбоносни грешки и кризисни ситуации;
 16. Социален интегратор (обединител), умение да ползва потенциала на нацията;
 17. Умение да поставя приоритети (*"Поставянето на приоритети е част от смисъла на политическия живот" – Вили Бранд*);
 18. Характер и решимост да изпълни своята мисия, въпреки препятствията;
 19. Защита на националните интереси и престижа на страната, укрепване на националното самочувствие, грижа за българите, живеещи извън територията на страната и др. ;
 20. Вашето цялостно виждане (*обща оценка на качествата и постиженията на съответния министър-председател*).

Изследването се основава на анкета с 56 учени от университетите в България и БАН – историци и политолози, които имат познания по политическа история и държавно управление на България след 1879 г.

Изследването бе проведено през 2012 г. На поканата за участие отговориха главно чрез имейл академични професори, доценти и доктори по история и политология от УНСС, СУ "Св. Климент Охридски", ВТУ "Св. Св. Кирил и Методий", Университет "Паусий Хилендарски", Югозападен университет "Неофит Рилски", НБУ, БСУ, Институт за исторически изследвания при БАН, Македонски научен институт, Тракийския научен институт, Национален исторически музей и др. В този смисъл това е едно изследване, основаващо се на експертен анализ и оценка.

Респондентите оцениха министър-председателите чрез скала от 1 (най-ниска оценка) до 5 (най-висока оценка) по

Всеки от 20-те критерия, свързани с лични качества, способности и постижения в държавното управление. Отговорите на отделните учени са конфиденциални.

От общо 49 министър-председатели за периода 1879 – 2009 г. в изследването са включени 31, които са управлявали приблизително година и повече. **Има министър-председатели управлявали за по-кратки срокове, които по някои от индикаторите имат значителни постижения, но трудно могат да бъдат оценявани комплексно по цялата съвкупност от 20-те индикатори.** Намирам за справедливо да открия имената на следните министър-председатели, които не са включени в рейтинговата класация:

- Началото е винаги важно. Първият министър-председател след приемането на Търновската конституция е **Тодор Бурмов**, управлявал от 5 юли до 24 ноември 1879 г. Основен мотив на исканата от опозицията оставка на правителството е *"невинното прегрешение на министрите, които използват в обръщението към княза "Височество", вместо "Светлост", както предвижда основният закон"*.¹
- Специално трябва да се открои името на **митрополит Климент (Васил Друмев)**, който е бил министър-председател на два пъти, във времена на остри политически кризи – първият път като епископ Климент Браницки (24 ноември 1879 – 26 март 1880 г.), вторият път веднага след преврата (от 9 до 12 август 1886 г.).² Атанас Буров, държавник и финансист, с *"ночит"* говори за следните политици от *"голямото добрутру"*: *"Драган Цанков, митрополит Климент, Стамболов не причислявам, той не разбираше от психологията на народа. Големи са и Петко Каравелов, Иван Евстатиев Гешов и цар Борис. Това бяха хората, които, нескромно казано, познаваха народната психология и го управляваха. Всички други политици са били или лоши психолози, или са били сребролюбци, които опропас-*

¹ Стателова, Е., С. Грънчаров, История на нова България 1878 – 1944. Том III. Изд. "Анубис", София, 2006, с. 19.

² Вж.: Пекмов, П., Климент Браницки и Търновски (Васил Друмев) – архиерей и държавник 1878 – 1901. Изд. "ПАН-ВТ), Велико Търново, 2008.